

Asia: VN/34558/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentteja rakentamislain muutoksista

Betoniteollisuus ry pitää tervetulleena, että rakentamisen ilmastovaikutukset tuodaan mukaan rakentamisen säädösohjaukseen. Kun tämä tehdään nyt ensimmäistä kertaa, on äärimmäisen tärkeää, että tehtävät tarkastelut ovat uskottavia ja luotettavia, jotta uusi säädösohjaus lunastaa kunnialla paikkansa. Säädöksissä edellytettävien tarkasteluiden tulisi myös olla tehokkaasti toteutettavissa ilman turhaa hallinnollista taakkaa, mikä osaltaan saattaa nakertaa säädösten arvostusta.

Rakennuksen hiilijalanjälki edellyttäminen selvitettäväksi jo rakentamislupavaiheessa on epämielekkästä, koska silloin ei ole läheskään aina käytettävissä kovin tarkkoja tietoja esimerkiksi materiaalien määristä tai edes laatutiedoista (kuten betonin määrä tai lujuusluokkatieto taikka lämmöneristeen tyyppi). Tämän johdosta rakennuslupavaiheessa ei ole todellisuudessa useinkaan mahdollista määrittää rakennuksen hiilijalanjälki riittävän tarkasti ja luotettavasti.

Betoniteollisuus ry tukee Rakennusteollisuus RT:n esittämää menettelyä, jossa rakentamislupavaiheen tarkastelujen sijasta Ilmastaselvityksen sisältämästä hiilijalanjäljestä raportoitaisiin vasta ennen rakennuksen käyttöönottoa, kuitenkin hyvissä ajoin ennen loppukatselmusta. Samalla laadittaisiin rakennuksesta ”tuoteseloste”, joka toimisi myös hiilijalanlaskennan määrä- ja laatutietoa. Näemme ehdotuksessa mm. seuraavia merkittäviä etuja:

- vältetään kokonaan rakentamislupavaiheeseen liittyvät vähähiilisuuden arvioinnin merkittävät epävarmuustekijät (laskentaa varten ei ole käytössä riittäviä materiaali-/tuote ja määrätietoja)
- menettely olisi analoginen esimerkiksi rakennesuunnitelmille, joita niitäkään ei voida hyväksyttää rakennuslupavaiheessa, vaan myöhemmin rakennushankkeen etenemisen mukaan, kun rakenteiden toteutustapa on selvillä.
- ehdotus on joustava rakennushankkeiden erilaisten toteutusmuotojen, kuten st-hankkeiden (suunnittele ja toteuta) suhteen, joissa lupavaiheen suunnitelmat ovat poikkeuksetta hyvin yleisluontoiset, ja esimerkiksi rungon päämateriaali voi vaihtua vielä lupavaiheen jälkeen.

- rakentamislupavaiheen karkealle tarkkuustasolle jäävää ilmastaselvitystä ja materiaali-/tuoteselostetta ei ole tarpeen edellyttää, koska hankeohjauksessa on joka tapauksessa kiinnitettävä huomiota siihen, että vaadittu hiilijalanjäljen raja-arvo saavutetaan.
- rakentamislupavaiheen ja rakentamisen välinen aikaero voi olla merkittävä, ja sen aikana voi tapahtua huomattavia muutoksia hiilijalanjälkilaskennan lähtötiedoissa (sekä määrissä että ominaispäästöissä)
- ehdotus palvelee myös tulevaisuuden käyttökohdeluokkaista raja-arvotasojen määrittämistä tuottamalla tilastointikäyttöön todennettua dataa rakennushankkeiden lopullisista toteutuneista määrä- ja ominaisarvotiedoista
- ehdotus edistää rakennustuotteiden ympäristöselosteiden (ns. EPD:t) hyödyntämistä oikeassa paikassa oikeaan aikaan sekä kannustaa rakennusmateriaali- ja tuotevalmistajia niiden laatumiseen ja edelleen kehittämiseen
- menettely palvelee myös muun rakennussektorille tärkeän kestävyys- ja vähähiilisyys sääntelyn tavoitteita ja niihin liittyviä raportointivelvoitteita sekä vapaaehtoisten sertifiointien tarpeita. Näistä esimerkkejä ovat rakennustuoteasetuksen tulevat vaatimukset sekä EU-taksonomia ja rakennusten energiatehokkuusdirektiivi, joissa vaaditaan laskettavaksi toteutunut rakennuskohde todennetuilla tiedoilla (raportoidun tiedon auditointivaatimus)

2. Esityksen mukaan Ilmastaselvityksessä tulisi raportoida uuden rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki. Asetusvalmistelun helpottamista varten kysymme, tulisiko näkemyksesi mukaan vähähiilisyysarviointi tehdä rakennukselle sekä rakennuspaikalle (rakennuspaikalla tarkoitetaan mm. rakennuksen perustuksia), vaikka hiilijalanjäljen raja-arvot on suunniteltu koskevan vain rakennusta?

Vastaus:

A: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää vain rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

B: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää rakennuksen sekä rakennuspaikan hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

Muu kommentti [Betoniteollisuus ry ei kannata hiilikädenjäljen sisällyttämistä ilmastaselvitykseen. Hiilikädenjälki käsitteenä on vielä ”lapsen kengissä” ja se perustuu toistaiseksi enemmän ideologiaan kuin tieteellisiin näyttöihin. Hiilikädenjäljen laskennan perustana ei ole vielä olemassa sellaista standardipohjaa tai muuta konsensusta, että sitä voitaisiin käyttää näin merkittävänä osana lainsäädäntöä. Yksi esimerkki edellä mainitusta on kädenjälkenä käsiteltävä puun hiilivarasto. Sen määrittämisessä ei oteta ollenkaan huomioon hiilivaraston aikaansaamiseksi puunkorjuussa metsästä purkaantunutta hiilivarastoa, joka on suuruusluokaltaan jopa noin kymmenen suurempi kuin kyseisestä korjuumäärästä rakennukseen aikaansaattava puun hiilivarasto. Hiilikädenjäljen nykyinen, epämääräinen ja perustelematon huomioiminen ilman merkittävää lisäanalyysiä esimerkiksi hiilikädenjäljen aikaulottuvuudesta saattaa vaarantaa Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisen jo melko lyhyelläkin aikavälillä. Kannatamme Rakennusteollisuus RT:n jo aiemmin tekemää ehdotusta, että hiilikädenjäljen arviointimenetelmien ja uskottavuuden lisäämiseksi toteutettaisiin erillinen riippumaton kehittämishanke, jolla mm. arvioidaisiin niitä reunaehtoja, joiden täytyessä hiilikädenjälkeä muodostavia tekijöitä olisi mahdollista ottaa uskottavasti osaksi rakentamisen ilmasto-ohjausta. Hiilikädenjäljen huomioon ottaminen Ilmastaselvityksessä lisäisi myös riskiä hiilikädenjäljen merkittävälle väärinkäytölle. Asiaa käsittelevissä standardeissa todetaan selkeästi ja perustellusti, että hiilikädenjälkeä ei tule koskaan vähentää hiilijalanjäljestä. Tästä

huolimatta alalla toimivat, jopa asiantuntijoina esiintyvät, näyttävät edistävän ajatusmallia, että hiilijalanjälkeä voi kompensoida hiilikädenjäljellä. Rakennuksen hiilijalanjäljen laskentaan tulee sisällyttää EN-standardien mukaisesti koko rakennuspaikka, sitä ja rakennusta toisistaan erittelemättä.]

3. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioit esitetyillä muutoksilla olevan edustamasi tahon kannalta?

-

4. Kommentteja alueidenkäyttölain 57, 188 a ja 197 §:stä

-

5. Kommentteja ympäristönsuojelulain 156 b §:stä

-

6. Kommentteja laista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympärisövaikutusten arvioinnista annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Mattila Jussi
Betoniteollisuus ry